

Bulletin advokacie

eFocus

Bulletin advokacie je stavovský odborný časopis, vydávaný Českou advokátní komorou, zapsaný do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik ČR, a je držitelem prestižního ocenění Právnický časopis ČR pro rok 2011, 2012 a 2014.

Z posledního čísla pro Vás vybíráme:

Veřejný rejstřík v zasetí počítačové nestability, aneb jak se provádí zápisy od 1. 1. 2014

autor: **JUDr. Petr Hampel**

Odborná veřejnost poměrně s povděkem přijala novou právní úpravu vedení veřejného rejstříku v podobě zák. č. [304/2013 Sb.](#), o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, (dále též jen „zák. o veř. rejstřících“). Očekávala totiž od ní další zrychlení provádění zápisů do této evidence a zejména možnost provedení zápisu přímo notářem bez toho, že by musel vyvíjet iniciativu rejstříkový soud. Provádění zápisů přímo notáři totiž bylo „vlajkovou lodí“ tvůrců zmíněného zákona, na níž stavěli své přesvědčení o jednoznačném přínosu této úpravy pro praxi.

Samotná praxe je však taková, že jsou to stále rejstříkové soudy (nikoli notáři), které rozhodují ve věcech zápisů ve stejných intervalech, upravených zák. o veř. rejstřících (tedy do pěti pracovních dnů, předpokládá se přitom samozřejmě funkčnost počítačového systému, což v praxi mnohokrát neplatilo), a notáři fakticky neprovádí zápisy vůbec. Praxe tak sama ukazuje, že příprava na uvedení zák. o veř. rejstřících v reálný život se v podstatě nepovedla. Jasná vůle zákonodárce vtělená do zák. o veř. rejstřících, spočívající v přenesení rozhodovací činnosti ve věcech zápisů do veřejného rejstříku od 1. 1. 2014 na notáře (zejména co se týče podnikatelů), totiž naplněna nebyla.

Je nepochybné, že již s účinností zák. č. [216/2005 Sb.](#) se změnila doktrína provádění zápisů do veřejného (tehdy obchodního) rejstříku. Byl totiž zaveden tzv. registrační princip, soudy od 1. 7. 2005 působí v roli tzv. registračních úřadů, což v souvislosti s jejich pravým posláním (rozhodování ve věcech sporů či úpravě právních poměrů účastníků, jde-li o civilní řízení) příliš nekoresponduje. Ostatně z tohoto důvodu (samozřejmě, že nejde o důvod jediný) také drtivou většinu zápisů do této evidence provádějí vyšší soudní úředníci, nikoli soudci.

Proto se rovněž hledala varianta přenesení této „rozhodovací činnosti“ na jiné orgány buď z okruhu státní správy, nebo tzv. quasi soukromých subjektů, mezi které řadíme notáře. Varianta samostatných soukromých registračních úřadů (tzv. registrátorů) se neujala a prosadila se již výše zmíněná doktrína provádění zápisů notáři. Legislativa tak našla řešení v podobě přenesení rozhodování o zápisech, či lépe řečeno jejich provádění, na tyto osoby. Notáři tedy budou moci zapisovat (zatím tomu tak není) přímo do této evidence za splnění zákonem stanovených podmínek. Rejstříkové soudy tuto evidenci „pouze“ povedou. V historicky krátkém čase se jejich úloha strukturálně změní v tom smyslu, že jejich činnost bude spíše spočívat v kontrole plnění zákonem

stanovených povinností ve vztahu ke sbírce listin, která je dosud velmi zanedbávána. Přitom je to právě tato součást veřejného rejstříku, která je pro soutěžitele a spotřebitele mimořádně důležitá, neboť z ní se mohou dozvědět použitelné informace o stavu hospodaření konkrétního subjektu, jeho aktivitách, vnitřní struktuře orgánů apod.

Ne nadarmo věnuje této problematice velkou pozornost také samotná Evropská unie, počínaje konsolidovanou První směrnicí Rady 68/151/EHS ze dne 9. března, přes Čtvrtou směrnicí Rady ze dne 25. července 1978 a konče Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011, o fúzí akciových společností (dokumentů EU regulujících právo obchodních společností a v návaznosti na ně též veřejného rejstříku a sbírky listin je daleko více). V tomto směru má Česká republika značné rezervy a nebude určitě dlouho trvat a Brusel se začne o tento nedostatek zajímat.

V neposlední řadě je potřeba stále zdůrazňovat změnu v pojetí právnických osob, obecně spočívající v tom, že od 1. 1. 2014 jde o umělé fiktivní subjekty bez vlastní svéprávnosti, což má reflexi v odlišném pojetí, postavení, jednání a odpovědnosti jejich statutárních orgánů. Právnickým osobám je přiznána jen způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (právní osobnost).[1]

Co se vlastně zapisuje

Struktura zápisu jednotlivých skutečností u zapisovaných subjektů se pozměnila v důsledku změny zákonné úpravy. Proto na ni musela reagovat též programová verze veřejného rejstříku, která současně musí strukturálně zapadat v širších souvislostech do databáze tzv. elektronické veřejné správy, tedy být kompatibilní s dalšími evidencemi jako je živnostenský rejstřík, registr osob, registr nemovitostí (tzv. RUIAN) a další evidence vymezené z. č. [111/2009](#) Sb., o základních registrech.

Prvním z obecně zapisovaných údajů je název subjektu, u podnikatelů je to firma. Ohledně této skutečnosti stále platí povinnost toho, kdo zapisuje (soud nebo notář), zkoumat kritéria klamavosti a u firem též zaměnitelnosti. Z praktického hlediska velmi často navrhovatel vybere název nebo firmu (lustrací již zapsaných subjektů ve veřejné databázi rejstříku) a domnívá se, že dodáním jednoho znaku k již zapsanému názvu či firmě vyhoví zákonu. Ovšem není tomu tak. Vyžadují se totiž **tři rozlišující znaky**, přičemž důležitým je také hledisko fonetické, tedy nejen jak se název píše, ale též jak se zpravidla vyslovuje.

Mnohdy je „na hraně“, co ještě pustit a co již nikoli, nicméně nějaká přehnaná přísnost není na místě, neboť případně „poškozený“ subjekt (již zapsaný tvrdící, že jiný s podobným názvem či firmou zapsán být neměl) má možnost obrany v podobě žaloby proti nekalé soutěži. Stran klamavosti se velmi často objevuje snaha činit součástí názvů či firem označení obce či dokonce státu. Jejich přidáním k jiné části názvu či firmy ovšem k naplnění kritéria absence klamavosti nedojde. Jde totiž o obecný pojem, který nemůže být vztahován pouze k určitému subjektu (**např. firma Patria, a. s., která již je obsazena, nesplní kritéria absence klamavosti a nezaměnitelnosti užitím firmy Patria Praha a. s.**). Byť jsou tato kritéria dlouhodobě známa, stále je dost případů, které musí rejstříkové soudy zamítnout.

Nově zavedený institut tzv. předregistrace, jak ji předpokládá § 48 odst. 2 zák. o veř. rejstřících, se zatím v praxi příliš neuplatnil (či spíše vůbec), byť měl být právě tím, který umožní určitou „blokaci“ nebo „rezervaci“ zvoleného názvu či firmy. V rámci tohoto řízení by totiž rejstříkový soud musel vyřešit právě otázky spojené s klamavostí, resp. zaměnitelností názvu či firmy.[2]

Komplikovanou otázku v této souvislosti představuje užití tzv. příznačného prvku jiné právnické osoby, je-li pro to důvod v jejich vzájemném vztahu. V praxi půjde o případy více zapsaných subjektů, které jsou zpravidla vzájemně majetkově (skrze podíly) propojeny, resp. jsou

ovládány jedním z členů tohoto „koncernu“ (on to totiž v praxi koncern vždy být nemusí). Pojem „vzájemného vztahu“ je totiž tak široký, že může zahrnovat nejen koncernové uspořádání, ale např. také dlouhodobou vzájemnou obchodní spolupráci bez toho, že by šlo o vzájemnou podílovou propojenost. Z hlediska řízení o provedení zápisu tak musí navrhovatel tvrdit, z jakého důvodu chce mít v názvu či firmě příznačný prvek již zapsané právnické osoby. Prostor pro toto tvrzení ovšem ve formuláři coby návrhu na zápis není, proto je nutné, aby tato tvrzení navrhovatel připojil, zpravidla na samostatné listině. Těžko se lze spoléhat na to, že rejstříkový soud sám z vlastní iniciativy bude dohledávat jejich „vzájemný vztah“. Mnohdy jej totiž ani bez bližšího vysvětlení nelze odhalit.

Stran zápisů fyzických osob, ať už samostatných podnikatelů, nebo společníků či členů statutárních orgánů, nedoznala praxe žádných změn, byť prvotně zde byly určité obavy z toho, že fyzické osoby budou využívat možnosti tzv. „pseudonymů“ a budou se domáhat jejich zápisů do rejstříku. Zatím mi není znám jediný případ zápisu pseudonymu. Za zmínku snad jediné stojí **skutečnost zápisu akademických titulů coby součásti „jména a příjmení“ zapisované fyzické osoby.**

Veřejný rejstřík je jednou z mála, ne-li jedinou, databází veřejné správy, která nadále vede fyzické osoby včetně jejich akademických titulů (např. matriční úřad již delší dobu nikoli). Byť zák. o veřej. rejstřících přímo o zápisu této skutečnosti nehovoří, praxe se nakonec ustálila i přes názorové rozdílnosti (některé soudy tituly nezapisovaly, jiné ano) na tom, že akademické tituly zapisovány budou. Jde přitom spíše o zvykovou záležitost, nikoli psaným právem podloženou, nicméně zejména podnikatelská veřejnost se zápisem akademického titulu spojuje určitou informací směrem ke spotřebitelům, identifikuje se s ní v tom smyslu, že dává najevo veřejnosti úroveň vzdělání a mnohdy vymezuje také obor činnosti (např. u lékařů provozujících nestátní zdravotnické zařízení). Jsou to spíše tyto důvody, které nakonec převážily směrem k zachování zápisů akademických titulů, byť žádná právní norma jejich zápisy výslovně neuvádí. Samozřejmě, že to může působit technické potíže v případě prostupnosti jednotlivých databází (registr obyvatel, registr osob, registr územní identifikace a registr práv a povinností, jak je vymezuje § 3 z. č. [111/2009](#) Sb.), nicméně s tím se musí vyrovnat jejich technické zabezpečení.

Osobně přitom podporuji jiný závěr - zamítavý, opřený o následující argumentaci. Akademické tituly, ať už před jménem (Mgr., MUDr., JUDr., doc., prof. a další), či za jménem (Ph.D., DrSc. a další), se udělují absolventům českých vysokých škol podle § 46 odst. 4, § 47 odst. 5, § 71 a § 73 z. č. [111/1998](#) Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších změn a doplnění. Akademické tituly získané podle dřívější právní úpravy pak reguluje § 99 části patnácté, společná, přechodná a závěrečná ustanovení, citovaného zákona. Udělení některého či některých, zákonem předpokládaných akademických titulů podle citované zákonné úpravy, však v žádném případě neznamená, že se akademický titul automaticky stává součástí jména a příjmení fyzické osoby. Naopak. Pouze sama fyzická osoba rozhoduje o tom, kdy a v jakých souvislostech bude udělený akademický titul užívat. Konstrukce práva užívání akademických titulů (jakkoli subtilně upravená výše citovanými normami) ponechává jeho užití na vůli konkrétní fyzické osoby, což současně vylučuje, aby k jeho užívání byla například fyzická osoba nucena, či bylo jeho uvádění dokonce vyžadováno (natož sankčně). Pouze v případech, v nichž zákon užívání akademického titulu omezuje, resp. jeho uvádění v souvislosti se jménem a příjmením konkrétní fyzické osoby nepřipouští (být implicitně), je užití akademického titulu vyloučeno.

Stran zápisu sídla právnické osoby nedošlo k žádným zásadním změnám vyjma skutečnosti, že zápis sídla (a jeho změny) u podnikatelů má konstitutivní charakter. Takový závěr plyne z § 429 odst. 1 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), podle kterého se sídlo podnikatele určí adresou zapsanou ve veřejném rejstříku. Sídlo právnické osoby má mimořádný význam z hlediska komunikace s veřejností. Jeho technické provedení (tedy adresa) nesmí být odlišné od evidence územní identifikace (tzv. RUIAN). Jinak řečeno, **databáze veřejného rejstříku**

nepřevzme adresu sídla právnické osoby, pokud ta nebude ztotožněna s adresou, jak je přesně vedena v RUIAN. Toto ztotožnění provádí rejstříkový soud vždy při provádění zápisu. Ostatně též inteligentní formulář by neměl připustit vložení adresy v jiné podobě, než je vedena v této územní identifikaci (byť je tomu i jinak, jak ukazuje praxe).

V praxi bývají právě potíže s tímto ztotožněním. Jde zejména o případy, kdy právnická osoba užívá dlouhodobě určité znění své adresy, má ji také na svých propagačních listinách či webových stránkách apod., nicméně nejde o adresu, která odpovídá územní identifikaci. V takovém případě rejstříkový soud nemůže nic dělat, neboť není editorem databáze adres. Tím je totiž **Český úřad zeměměřický a katastrální (tzv. ČUZK). Pouze on může zasahovat do znění adresy, či ji ovlivnit ve smyslu její změny v evidenci katastru nemovitostí. Tedy na něj musí být směřovány případné stížnosti či žádosti o “možné” úpravy nebo změny.** Samotný pojem adresy je již definován v prováděcí vyhl. č. [323/2013](#) Sb. k zák. o veř. rejstřících v § 14.

Významné změny ovšem nastaly stran zápisu statutárních orgánů. Nejde přitom jen o fakt, že **se zapisuje povinně název statutárního orgánu, pokud neplyne přímo ze zákona** (zejména u nepodnikatelů, např. spolků může být nazván různě), ale **též počet jeho členů** (příslušnou číslovkou). Zák. č. [513/1991](#) Sb. přitom počet členů nevyžadoval. Statutární orgán může být individuální nebo kolektivní. Tak tomu bylo i doposud.

Zásadní změna ovšem nastala v případě s. r. o., u něhož § 194 odst. 2 z. o. k. za použití § 44 odst. 5 z. o. k. nově umožňuje vytvořit kolektivní orgán (dřívější úprava v zák. č. [513/1991](#) Sb. se této možnosti přísně bránila a odpovídala tomu též dobová judikatura). Společenská smlouva v takovém případě musí výslovně určit, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán, jinak platí, že každý z jednatelů může jednat za společnost samostatně.[3]

Zápis kolektivního orgánu v případě jednatelů má svá úskalí spočívající v tom, že by též měl být zapsán jeho předseda. Sbor jednatelů se totiž chová jako kolektivní statutární orgán jiné právnické osoby. Tento výklad ještě umocňuje odkaz na úpravu akciových společností (§ 440 a 444 z. o. k.). Paragraf 44 odst. 3 z. o. k. vyžaduje právě volbu předsedy, nikoli jen předsedajícího (na jednotlivá zasedání). Ten by měl být takto zapsán také do veřejného rejstříku. Programové vybavení veřejného rejstříku tomu ovšem nedává adekvátní prostor, pročež rejstříkové soudy si vypomáhají, jak umí. Výsledkem je nepřehledný výpis z veřejného rejstříku. Nicméně v dalších otázkách se bude kolektivní orgán chovat stejně jako např. vícečlenné představenstvo akciové společnosti.

Dále čtěte >>> [zde](#).

Bulletin advokacie, Bulletin advokacie online
Česká advokátní komora

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)

- [Anotační recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotační recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) - Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv - Zaměstnávání cizinců v České republice](#)